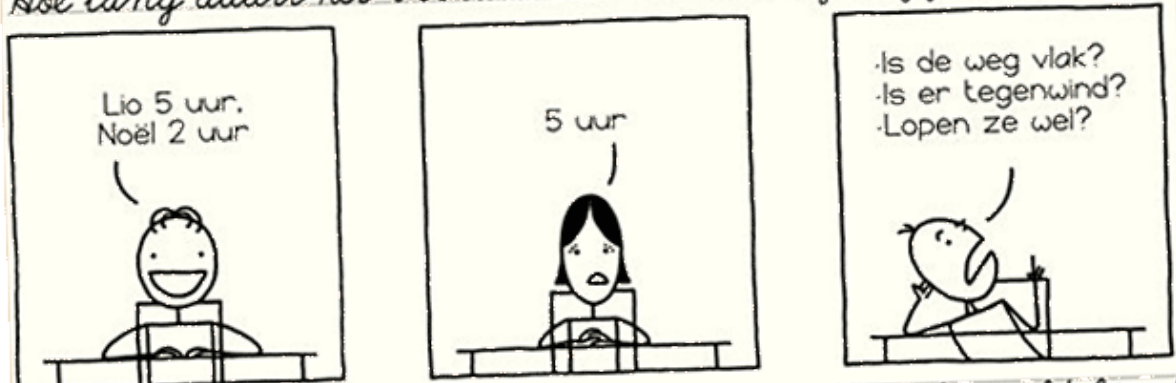

Protocol

Hoogbegaafdheid

Lio en Noël gaan van A naar B. De afstand tussen A en B is 10 km. Lio loopt 2 km p/uur. Noël 5 km p/uur. Hoe lang duurt het voordat Lio en Noël bij B zijn?

Lio 5 uur,
Noël 2 uur

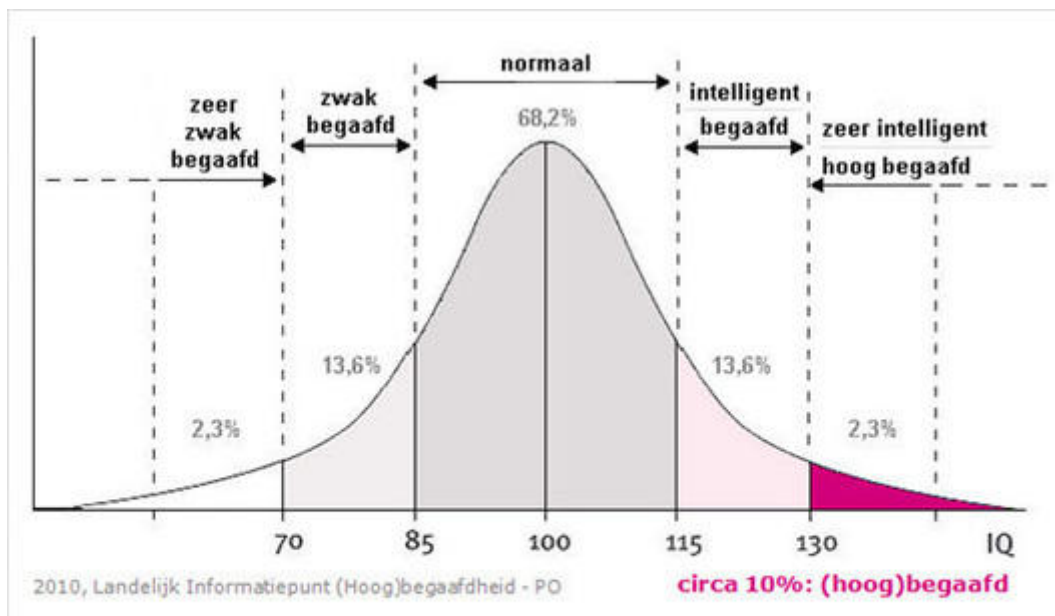
5 uur

·Is de weg vlak?
·Is er tegenwind?
·Lopen ze wel?

"Normaal" kind Intelligent kind Hoogbegaafd kind

Voorwoord

In het hedendaagse onderwijs is “omgaan met verschillen” een centraal thema geworden en in verband hiermee is er in de laatste jaren een toenemende belangstelling voor (hoog) begaafdheid. Ook ouders komen steeds meer met vragen over hun kind(eren) met betrekking tot (hoog)begaafdheid en kiezen soms bewust daarom voor de vrije school. Uitgaande van onze visie willen wij iedere leerling optimale kansen en zorg bieden. In elke groep zijn er kinderen die een ontwikkelingsvoorsprong hebben. Deze slimme leerlingen bieden wij extra verdieping en verrijkingsstof. Dit protocol is echter geschreven voor de hoogbegaafde leerlingen die bij ons op school zitten.

Verdeling van IQ-scores onder de normaalverdeling - Ten opzichte van de gemiddelde IQ-score van 100 valt ca. 68% van een gemiddelde schoolpopulatie binnen een normaal IQ-bereik van 85-115 (= maximaal 1 standaardafwijking vanaf het gemiddelde). Binnen de ca. 16% die hierboven scoort, laat ongeveer 10% van de leerlingen - naast een hoge intelligentiescore - ook specifieke kenmerken zien die duiden op (hoog)begaafdheid, o.a. creërend denkvermogen en een sterke intrinsieke motivatie.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Doelgroep	5
3. Signaleringsfase	6
4. Diagnosefase	8
5. Plan van aanpak	13
6. Beoordeling en evaluatie	14
7. Nawoord	15
8. Bijlagen	16

1. Inleiding

Ieder kind verdient de zorg die het nodig heeft. Daarom biedt de Michael school kinderen met een speciale leervraag extra aandacht. Het kan dan gaan om meer begaafde leerlingen of bijvoorbeeld om leerlingen die extra oefentijd en uitleg van de lesstof nodig hebben. De Michaëlschool is een vrijeschool waar goed onderwijs wordt gegeven en waar vanuit een antroposofisch pedagogisch kader wordt gewerkt. Goed onderwijs betekent voor ons dat de leerlingen in de cognitieve vakgebieden naar kunnen presteren en dat zij zich op sociaal, emotioneel en kunstzinnig gebied zich evenwichtig ontwikkelen. Hoogbegaafde kinderen hebben ook een specifieke leervraag. Om ook deze leerlingen de zorg te bieden die ze nodig hebben, is dit protocol ontwikkeld. Het biedt houvast en ondersteuning aan de leerkrachten en geeft ouders en geïnteresseerden inzicht in welke wijze de Michaelschool het onderwijs voor hun hoogbegaafde leerlingen vormgeeft. Wij willen dat er op onze school voor hoogbegaafde leerlingen, in onderwijsinhoudelijk en pedagogisch didactisch opzicht, een passend en gestructureerd onderwijsaanbod wordt gerealiseerd. Eerst wordt ingegaan op wat hoogbegaafdheid inhoudt. Daarna gaan we in op de signalering, diagnostisering en begeleiding van deze leerlingen.

Stappenplan	Wie	Blz.	Bijlage
Aanmeldingslijst	Directeur met ouders	6	1/2
Oktobersignalering	Leerkracht	6	3/4
Initiatief van ouders	Ouders	7	
· Leerkracht diagnoselijst	Leerkracht	8	7/8
· Toets gegevens	I.B.-er	8	
· Intern gesprek	I.B.-er met leerkracht	9	
· Gesprek ouders	Ouders I.B.-er leerkracht	9	
· Ouder vragenlijst	Ouders	9	6
· Leerling vragenlijst	Leerling	9	10
· Plan van aanpak maken	Leerkracht met I.B.-er	13	
· Gesprek betrokkenen	Leerling, ouders, I.B.-er, leerkracht	13	
· Plan van aanpak uitvoeren	Leerling, leerkracht	14	
· Plan van aanpak evalueren	Leerling, ouders, I.B.-er, leerkracht	14	

2. Doelgroep

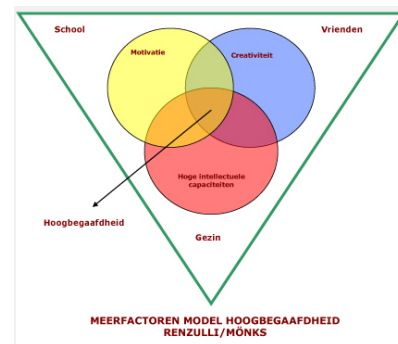
Er bestaan verschillende theoretische modellen over hoogbegaafdheid. In de moderne visies op hoogbegaafdheid spreekt men over het algemeen over het “behalen van uitzonderlijke prestaties op verschillende gebieden” Onder “hoogbegaafd” verstaan wij hoge intellectuele capaciteiten gecombineerd met een grote mate van creativiteit, een sterke motivatie en buitengewone capaciteiten (Prof. Mönks, Nijmegen). (Er zijn ook kinderen die wel hoogbegaafd zijn maar onderpresteren en dus geen uitzonderlijke prestaties tonen. Wij komen hier later op terug).

Ook tot de doelgroep behoren kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong. Bij deze kinderen is nog niet te voorspellen of de ontwikkelingsvoorsprong een signaal is van meer of hoogbegaafdheid, omdat kleuters zich vaak sprongsgewijs ontwikkelen.

Kenmerken van hoogbegaafde leerlingen zijn onder andere: een grote verbale vaardigheid, een sterk analytisch vermogen, vindingrijkheid bij het vinden van oplossingen, een goed geheugen, hoog leertempo en een grote algemene ontwikkeling. Het gaat hier om ongeveer 3% van de leerlingen (niet te verwarren met de “pietere leerling”). Voor pientere of meerbegaafde leerlingen wordt op schoolniveau uitdagende leerstof aangeboden.

Kenmerken van hoogbegaafdheid:

- ✓ Hoge intelligentie (IQ hoger dan 130)
- ✓ Vroege ontwikkeling / ontwikkelingsvoorsprong
- ✓ Uitblinken op meerdere gebieden
- ✓ Gemakkelijk kunnen leren
- ✓ Goed leggen van (causale) verbanden
- ✓ Makkelijk kunnen analyseren van problemen
- ✓ Maken van grote denksprongen
- ✓ Voorkeur voor abstractie
- ✓ Hoge mate van zelfstandigheid
- ✓ Brede of juist specifieke interesse / hoge motivatie / veel energie
- ✓ Creatief / origineel
- ✓ Perfectionistisch
- ✓ Apart gevoel voor humor
- ✓ Hoge mate van concentratie

Ein Kind hoeft niet al deze eigenschappen te hebben om hoogbegaafd genoemd te worden. En andersom geldt ook: als een kind één of meer van deze eigenschappen heeft, hoeft het niet hoogbegaafd te zijn.

3. Signaleringsfase

2,5% van de bevolking van Nederland is hoogbegaafd. In het (basis)onderwijs wordt echter bij een lager percentage leerlingen vastgesteld dat ze hoogbegaafd zijn. Dit lijkt erop te wijzen dat signalering van hoogbegaafde leerlingen niet eenvoudig is. De vraag is hoe hoogbegaafdheid in een vroeg stadium is vast te stellen. Onze signaleringfase bestaat uit 3 onderdelen: de aanmeldingslijst bij binnenkomst van de leerling, een jaarlijks signaleringsmoment met het team en naar aanleiding van een initiatie van ouders. Wij onderkennen het belang van vroegtijdig signaleren en maken gebruik van de signaleringslijsten van SIDI 3 (Protocol voor signalering en diagnostisering van intelligente en (hoog) begaafde kinderen in het primair onderwijs).

3.1. Aanmeldingslijst

In de Michaëlschool wordt de aanname van nieuwe leerlingen verzorgd door de klassen- leerkracht en de directeur. Wanneer er sprake is van specifieke zorg die het kind nodig heeft, wordt ook de intern begeleider bij de aannameprocedure betrokken. Wij vinden het belangrijk om de aanname van leerlingen zorgvuldig te doen. We kijken of wij kunnen bieden wat het kind nodig heeft. Voor de aanname van nieuwe leerlingen nemen wij dan ook de tijd. Allereerst is er een uitvoerig kennismakingsgesprek met de directeur. Tijdens of na het gesprek vullen ouders, wanneer zij enthousiast zijn geworden, het aanmeldformulier (bijlage 1) in en wanneer het om een kleuter gaat ook de biografie lijst. Hierin staan ook vragen die betrekking hebben op een eventuele ontwikkelingsvoorsprong en of er hoogbegaafdheid in de familie voorkomt. Bij een zwak of sterk signaal van een ontwikkelingsvoorsprong wordt de kleuterjuf direct geïnformeerd.

Wanneer het om oudere kinderen gaat, komt een leerling eerst een weekje meedraaien. De directeur neemt vervolgens in overleg met de leerkrachten het besluit over de toelating van het kind. Bij aanname volgt dan het kennismakingsgesprek waarbij de aanmeldingslijst wordt ingevuld (zie bijlage 2). Bij een zwak of sterk signaal van een ontwikkelingsvoorsprong wordt de leerkracht direct geïnformeerd en wordt overgegaan naar de volgende stap waarbij de leerkracht de diagnoselijst invult (zie bijlage 7). Dit wordt beschreven in hoofdstuk 4.

3.2. Oktobersignalering

In oktober vullen de teamleden op een vergadering voor alle kinderen in de groep een jaarlijkse signaleringslijst in (zie bijlage 3 voor de kleuters en bijlage 4 voor de klassen 1 t/m 6). Vaak gaan de leerkrachten met de leerlingen mee naar een volgende groep, maar het is echter goed mogelijk dat hoogbegaafde kwaliteiten van een of meer leerlingen onopgemerkt zijn gebleven. Er zijn laatbloeiers, die op latere leeftijd hun talent ontwikkelen of onderpresteerders. Voor leerlingen die al geïndiceerd zijn vullen we niet nogmaals deze lijst in. Informatie over het invullen van de lijst is terug te vinden in bijlage 5.

In overleg met de I.B.-er wordt besloten welke leerlingen doorgaan naar het vervoltraject van de “diagnostisering”. Dit wordt verder besproken in hoofdstuk 4.

3.3. Initiatief van ouders

Er komen ook ouders bij ons die aanleiding zien om een traject te starten. Aan de hand van een gesprek met de groepsleerkracht wordt er gekeken naar wat er speelt. De leerkracht kan de ouders vervolgens de oudervragenlijst (bijlage 6) in laten vullen en zelf de diagnoselijst invullen (bijlage 7) en vervolgens hierover in gesprek gaan met de I.B.-er. Ouders kunnen erop rekenen dat ze heirover snel geïnformeerd worden en vervolgens zal er een vervolgesprek plaatsvinden. Als er sprake is van een vervolgtraject neemt ook de I.B.-er deel aan dit gesprek.

4. Diagnosefase

Op basis van hoge score op signaleringslijsten of in overleg met de ouders wordt er een vervolgtraject in gang gezet. Dit traject start met het invullen van een diagnoselijst door de leerkracht. (bijlage 7)

4.1. Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong

Bij kleuters wordt nog niet gesproken over hoogbegaafdheid. In plaats daarvan wordt de term 'ontwikkelingsvoorsprong' gehanteerd. Reden hiervan is dat de ontwikkeling bij kinderen op deze leeftijd nog sprongsgewijs gaat. Ook kan de invloed van de omgeving nog groot zijn, hetgeen het beeld van de ontwikkeling bij kleuters enigszins kan vertroebelen. Bij deze kleuters is dan vaak te zien dat zij slechts op één of twee gebieden voorlopen op hun leeftijdsgenootjes en dat zij zich op de andere gebieden leeftijdsadequaat ontwikkelen. In veel gevallen blijkt later dat de voorsprong op deze gebieden van tijdelijke aard is. Toch is het goed alert te zijn op een ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters. De signalen zijn vaak zichtbaar op meerdere ontwikkelingsgebieden:

- cognitieve ontwikkeling: het algeheel taalgebruik is complexer, de zinsbouw is moeilijker en ze gebruiken ook 'moeilijke' woorden waaraan ze de juiste betekenis kunnen verlenen. Ze zijn in staat een goed samenhangend verhaal te vertellen. Ze leren zichzelf in de kleuterperiode vaak al lezen. De jongste kleuters beschikken vaak over voldoende getalbegrip en kunnen begrippen als meer, minder en evenveel hanteren. Ook het ruimtelijk inzicht is sterk ontwikkeld.
- Motorische ontwikkeling: ouders geven vaak aan dat deze leerlingen bepaalde ontwikkelingsfasen hebben overgeslagen of bepaalde motorische activiteiten zoals lopen pas deden toen ze ook zeker wisten dat ze het konden. Ze kunnen vaak al vroeg binnen de lijntjes kleuren of gedetailleerd tekenen.
- Sociale en emotionele ontwikkeling: de vriendschapsverwachtingen van deze leerlingen zijn vaak anders, en ze vallen in positieve zin op bij de sociale oplossingsstrategieën die ze kunnen hanteren. Anderzijds hebben ze het vermogen zich sterk aan te passen aan de groepsnorm, iets waarop onze leerkrachten alert op zijn.
- Werkhouding: kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong kunnen zich vaak al goed op hun taak richten en beschikken veelal over zelfstandigheid met betrekking tot het werk. Uitzondering op deze situatie is het moment waarop de kleuter met een ontwikkelingsvoorsprong werk moet doen dat ver beneden zijn niveau is. Dan lijkt het kind zich absoluut niet meer te kunnen concentreren en verandert het gedrag vaak in concentratieproblemen en over bewegelijkheid.

4.1.1 Diagnosefase kleuters

De leerkracht vult de diagnoselijst in voor kleuters (bijlage 8) Het onderdeel leervermogen en prestatie is in dit observatiemodel het meest cruciale onderdeel om te bepalen, of en hoe er sprake is van de mate van de ontwikkelingsvoorsprong. Verdere informatie over het invullen van de vragenlijst is te vinden bij bijlage 9. De

bijbehorende grafiek wordt ingevuld (bijlage 8) en de bevindingen worden besproken met de I.B.er.

Mocht het zo zijn dat de diagnosefase is ingegaan op verzoek van de ouders en dat de bevindingen van school haaks staan op die van de ouders, dan kunnen we aanraden op een extern deskundige in te schakelen. Er kan eventueel sprake zijn van een naastliggende problematiek..

4.2. Diagnosefase klas 1 t/m 6

De leerkracht vult de diagnoselijst (bijlage 7) Het onderdeel leervermogen is in dit observatiemodel het meest cruciale onderdeel om te bepalen, of en hoe er sprake is van de mate van de ontwikkelingsvoorsprong. Verdere informatie over het invullen van de vragenlijst is te vinden bij bijlage 9 De bijbehorende grafiek wordt ingevuld (bijlage 7) en de bevindingen worden besproken en naast de toets gegevens gelegd samen met de I.B.er.

Mocht het zo zijn dat de diagnosefase is ingegaan op verzoek van de ouders en dat de bevindingen van school haaks staan op die van de ouders, dan kunnen we aanraden op een extern deskundige in te schakelen. Er kan eventueel sprake zijn van een naastliggende problematiek. De ouders worden vervolgens op gesprek gevraagd door de I.B.-er en de leerkracht om de bevindingen te bespreken en eventuele vervolgstappen te overleggen.

4.3. Gesprek ouders

Als er sprake is van een vermoeden van hoogbegaafdheid dan worden ouders hiervan in een gesprek met de leerkracht en I.B.-er op de hoogte gesteld. Als ouders dit nog niet hebben gedaan wordt hen gevraagd een ouder vragenlijst in te vullen (bijlage 6) en worden zij geïnformeerd over de eventuele vervolgstappen.

4.4. Gesprek leerling

Wij hechten veel waarde aan diagnostische gesprekken met kinderen. Na overleg met ouders gaan wij met de desbetreffende leerling in gesprek. Hiervan maken wij tevens gebruik van een vragenlijst (bijlage 10)

4.5. Diagnose

Wij kunnen als school zelf geen officiële diagnose stellen. Mochten ouders dit graag willen, dan helpen wij mee met de verwijzing naar een extern deskundige. Op basis van de verzamelde gegevens maken wij zelf de inschatting of een leerling in onze ogen hoogbegaafd en hiervoor een ander aanbod dient te krijgen.

4.6. Onderpresteerders

Onderpresteren is te omschrijven als een verschil tussen de schoolprestaties van het kind en de prestaties, die op grond van zijn werkelijke capaciteiten verwacht zouden mogen worden (Van Gerven, 2004, Whitley, 2001). Of, zoals Van Dale het beschrijft: "Minder presteren dan men kan". (Van Dale Online Professioneel, 2009). Als een kind langdurig onder zijn niveau wordt aangesproken, kan dit tot gevolg hebben dat het kind zijn motivatie om te leren verliest en zich niet langer inspant bij het uitvoeren van taken, met als gevolg onderpresteren (Whitley, 2001). Binnen de literatuur worden drie algemene factoren in verband gebracht met 'onderpresteren' (Butler-Por, 1993, in Van Gerven, 2004). Dit zijn factoren binnen de thuissituatie, persoonlijkheidskenmerken van het kind en factoren binnen de schoolsituatie.

4.6.1. Twee vormen van onderpresteren

De meeste onderpresteerders doen dat op een manier die het minst opvalt; zij passen zich aan het klassengemiddelde aan (Van Gerven, 2002). Bij een hoger klassengemiddelde presteren zij nog redelijk goed. Bij een laag klassengemiddelde presteren zij zwaar onder hun niveau.

- Bij de relatieve vorm van onderpresteren functioneert het kind boven het klassengemiddelde, maar toch onder zijn eigen niveau. Deze kinderen worden niet snel onderpresteerders genoemd, want ze behoren immers bij de besten van de klas. Volgens onderstaand schema van Rimm (2003) zitten zij in kwadrant 2.
- De absolute onderpresteerder. Het kind gaat onder het klassengemiddelde presteren. Toch heeft dit kind, relatief gezien, nog de meeste kans om "ontdekt" te worden. Bij deze kinderen zie je vaak een grote discrepantie tussen het mondelinge en schriftelijke taalgebruik.

De ouders hebben het idee, dat hun kind op school veel beter zou kunnen presteren, dan dat het doet. Naarmate het kind langer op school is, kunnen de matige resultaten vergezeld gaan van gedragsproblemen. Het kind kan zich in de klas als stoorzender gaan gedragen (kwadrant 4 van Rimm).

4.6.2. Vier mogelijke effecten van onderpresteerders

Er zijn diverse oorzaken en diverse gevolgen aan te merken bij onderpresteren. Volgens Whitley(2001) begint het weliswaar bij het kind, maar wordt het voortdurend in stand gehouden door ouders en leerkrachten. Rimm (2003) zet deze kinderen in het vierde kwadrant van de problemen die hoogbegaafde kinderen kunnen tegenkomen op een school. Zij heeft onderzoek gedaan naar de effecten van problemen van hoogbegaafde kinderen op het schoolsucces. Het schema van Rimm laat zien hoe hoogbegaafde leerlingen hun motivatie om te leren kunnen verliezen (theorie van condities voor presteren of onderpresteren).

Typen leerlingen die presteren of onderpresteren	
Kwadrant 1 Dit zijn de hoge presteerders. Zij beseffen dat wanneer ze hard werken, ze goede resultaten behalen. Het curriculum is net iets boven hun niveau en vraagt om inspanning	Kwadrant 2 Dit zijn de kinderen die hoge cijfers halen met weinig inspanning. Ze hebben geleerd om zich te verzetten tegen uitdagend werk. Zij willen niet de indruk wekken dat anderen

om dit niveau te halen. Alle leerlingen – beneden gemiddeld, gemiddeld en bovengemiddeld – zouden in dit kwadrant moeten zitten.	denken dat ze niet zo slim zijn of dat ze hard zouden moeten werken om goede resultaten te halen. Veel hoogbegaafde kinderen zitten in dit kwadrant. Zij veronderstellen door ervaring dat als je slim bent, je nauwelijks iets hoeft te doen.
Kwadrant 3 Dit zijn de leerlingen die hard werken, maar zelden goede resultaten halen. Ze realiseren zich niet dat als ze de juiste leerstrategieën gebruiken, hun leerresultaten aanzienlijk zullen verbeteren. Leerlingen in dit kwadrant raken gedemotiveerd en komen in kwadrant 4 terecht.	Kwadrant 4 Dit zijn de klassieke onderpresteerders die er geen energie meer aan verspillen of inspanning verrichten omdat alles wat ze doen geen meetbaar succes of bevrediging oplevert. Doel van onze leerkrachten is om te voorkomen dat een leerling in dit kwadrant belandt.

Checklist voor onderpresteerders

Een goed hulpmiddel bij de signalering van onderpresteerders is een specifieke checklist voor onderpresteerders. Er worden kenmerken genoemd die typerend zijn voor deze leerlingen. Hoe meer kenmerken aan een leerling toegekend kunnen worden, des te groter de kans is dat de leerkracht te maken heeft met een onderpresterende leerling.

POSITIEF

- begrijpt en onthoudt moeilijke informatie wanneer het wel geïnteresseerd is
- leest veel of verzamelt in zijn vrije tijd op andere manieren veel informatie
- presteert significant beter op mondelinge dan op schriftelijke overhoringen
- kent veel feiten en heeft een grote algemene ontwikkeling
- komt goed uit de verf bij individueel onderwijs op maat
- is creatief en heeft een levendige verbeelding
- ontwikkelt thuis op eigen initiatief allerlei activiteiten
- heeft een brede belangstelling en vindt het leuk om dingen te onderzoeken
- is gevoelig

NEGATIEF

- presteert op school redelijk tot slecht (soms alleen onder het eigen niveau)
- heeft zijn huiswerk niet af of slecht gemaakt
- is vaak ontevreden over zijn eigen prestaties
- heeft een hekel aan automatiseren
- vermijdt nieuwe leeractiviteiten uit angst om te mislukken
- heeft minderwaardigheidsgevoelens, kan wantrouwend of onverschillig zijn
- doet niet graag mee aan groepsactiviteiten, heeft het gevoel dat niemand hem mag doelen worden door het kind te hoog gekozen zodat falen hieraan geweten kan worden
- is snel afgeleid en impulsief
- staat afwijzend of onverschillig tegenover de school
- wil niet geholpen worden, wil zelfstandig zijn
- neemt geen verantwoordelijkheid voor zijn eigen daden of wijt mislukken aan anderen
- verzet zich tegen autoriteit

*Bron: Nelissen & Span (1999)

Een onderpresterende leerling is lastig tot presteren te bewegen. In de sommige gevallen is hulp en expertise van buitenaf nodig (psycholoog, orthopedagoog) (Van Gerven, 2002, 2004; Whitley, 2001).

Op de Michielschool proberen we vooral te voorkomen dat kinderen gaan onderpresteren. Dit begint al in de eerste week van de kleuterklas. Als uit de kennismaking blijkt dat de leerling (mogelijk) een ontwikkelingsvoorsprong heeft dan sluiten wij daar direct op aan, zodat de leerling niet het gevoel heeft zich beter met de gemiddelde leerling te conformeren. Aangezien hoogbegaafdheid niet alleen samenhangt met goede prestaties verwachten we ook in onze jaarlijkse oktobersignalering deze kinderen op te merken.

5. Plan van aanpak

Nu alle gegevens verzameld zijn maken de leerkracht en de I.B.-er in overleg een plan van aanpak. Wij zijn van mening dat elke hoogbegaafde leerling een aantal basisbehoeftes heeft.

1. Werken op niveau
2. Faalervaringen opdoen
3. Aansluiting hebben en houden met de groep en “lotgenoten”

5.1 Transplan

Wij maken hierbij gebruik van Trans-Plan. Trans-Plan is een professioneel planprogramma voor digitale groepsplanning. Het programma richt zich op de ondersteuningsbehoeften van leraren bij het werken met groepsplannen. Een groepsplan is een middel om leerkrachten vaardiger te maken in het omgaan met verschillende onderwijsbehoeften binnen een leerling groep. Overzicht ontstaat door gegevens selectief te betrekken, namelijk voor zover deze bijdragen aan beter handelen. Feitelijke informatie wordt opgeslagen in het groepsoverzicht, terwijl het groepsplan uitsluitend handelingsgerichte informatie bevat. Onderwerp van het groepsplan is de afstemming tussen leraar en leerling(-en) en leerlingen onderling. Specifieke onderwijsbehoeften van individuele leerlingen worden daarom benaderd vanuit de context van de groep, waar élk kind onlosmakelijk deel van uitmaakt.

Zo kan de leraar gebruik maken van tal van handelingsgericht geformuleerde onderwijsbehoeften per basisvak; onderwijsbehoeften zijn in Trans-Plan nooit alleen didactisch, maar ook altijd pedagogisch: leergedrag is immers ook gedrag. Onderwijsbehoeften ziet de leraar terug in het IGDI-organisatiemodel op het groepsplan. De opzet en inhoud van Trans-Plan is steeds volledig afgestemd op de kwaliteitsindicatoren van de Onderwijsinspectie. Om verschil te kunnen maken in leerstof voor de subgroepjes, toont een groepsplan de verschillende (tussen-)doelen op de leerlijn; dit kan een leerlijn van een methode zijn, maar ook een zgn. eigen leerlijn. Trans-Plan faciliteert in het toegankelijk maken van (school-)leerlijnen, zodat onze leerkrachten in hun onderwijsaanbod verantwoord kunnen variëren tussen basisdoelen, minimumdoelen maar ook plusdoelen. De hoogbegaafde kinderen worden hierop ingeschaald. Ook onze rekenmethode werkt met een bovengemiddelde groep. Hierdoor blijven de hoogbegaafde leerlingen in de klas op hun niveau aan het werk.

5.2 Versnellen of vervroegde doorstroming

Wij zijn in de regel **geen** voorstander van versnellen of vervroegd doorstromen. Wij zorgen in eerste instantie dat hoogbegaafde leerlingen in de eigen klas aan hun onderwijsbehoeftes toekomen. Pas op het moment dat een leerling op sociaal en emotioneel gebied veel meer aansluiting vindt bij een hogere groep is dit een optie. Op dat moment zullen we met ouders en de leerling hierover in gesprek gaan en de leerling doortoetsen. Dit geldt eveneens voor kleuters.

5.3 Verrijken/verbreden/verdiepen

Om tegemoet te komen aan de capaciteiten van alle kinderen worden de lessen in de klas gegeven op 3 niveaus. Dit ligt vast in het groepsplan van de leerkracht. Hoogbegaafde leerlingen hebben vaak een nog rijker aanbod nodig. Voor dit aanbod dient tijd vrij gemaakt te worden. Dit gebeurt onder andere door het aanbod te compacten. In een gecompacte leerlijn wordt in ieder geval aangeboden:

- de belangrijkste stappen in het leerproces
- belangrijke leerstrategieën en werkwijzen
- activiteiten op tempo
- de introductie van een nieuw thema

Het is van belang om met de kinderen af te spreken dat de compacting richtlijnen een uitgangspunt zijn. Indien noodzakelijk kan de leerkracht hier altijd van afwijken. Wij zijn van mening dat een leerling als eerste de basisstof moet beheersen voordat we lesstof compacten. Voor sommige leerlingen zal de verrijkte leerlijn uit de methode voldoende zijn. Vooral bij het rekenen is er een speciale leerlijn die hoogbegaafde leerlingen van voldoende uitdaging voorziet. De tijd die na compacting vrijkomt besteden de leerlingen uit het werken met de levelkist en aan extra werkstukken, waarbij de beoordeling op een hoger niveau plaatsvindt (zie bijlage 11). Bij onze vrije school staan vakken als schilderen, handwerken en euritmie hoog in het vaandel. Een hoogbegaafde leerling zal op kunstzinnig gebied wellicht wisselend presteren. De leerkrachten zullen tijdens deze vakken de leerling tevens uitdagen zodat ze zich evenwichtig blijven ontwikkelen. Door deze kinderen op niveau te laten werken doen zij, net als de andere kinderen, faalervaringen op. Het leren omgaan met faalervaringen is nodig omdat dit waarschijnlijk op het vervolgonderwijs vaker aan de orde is en de leerlingen hier dan adequater mee om kan gaan. Bovendien hebben ze door het werken op niveau meer de kans om te “leren leren”. Hoogbegaafde leerlingen doen veel op geheugen en lopen vaak wat later in hun leven aan tegen het feit dat ze nooit hebben “leren leren”.

5.4 Inzet materialen

Wij zetten verscheidene materialen in, om onze hoogbegaafde leerlingen uit te dagen. Welke materialen dat zijn is per klas verschillend. In bijlage 12 is een overzicht van alle materialen opgenomen.

6. Beoordeling en evaluatie

Het werk dat de hoogbegaafde leerlingen krijgen wordt ook beoordeeld op niveau. Voor spreekbeurten, werkstukken en boekbesprekingen geldt dat dit op het niveau van een groep hoger wordt gedaan (bijlage 11). Op het getuigschrift wordt dit tevens vermeld. Tijdens het gesprek met ouders en de leerling over het plan van aanpak wordt een vervolgspraak gepland om te kijken of de leerling de beoogde doelen behaald. Dit gebeurt binnen 2 maanden.

7. Nawoord

Wij streven ernaar om in het jaar 2015 een plusgroepje van alle hoogbegaafden te formeren dat een aantal keer per week samenkomt om:

- ✓ Samen te werken op niveau en het werk in de klas te evalueren
- ✓ Leren omgaan met faalervaringen
- ✓ Steun te ondervinden door met "lotgenoten" om te gaan
- ✓ Psycho-educatie te krijgen over het omgaan met hoogbegaafdheid

8. Bijlage

- Bijlage 1: Aanmeldformulier kleuters
- Bijlage 2: Aanmeldformulier zij-instromers
- Bijlage 3: Jaarlijkse signaleringslijst kleuters
- Bijlage 4: Jaarlijkse signaleringslijst klas 1 t/m 6
- Bijlage 5: Extra informatie invullen en aflezen signaleringslijsten
- Bijlage 6: Oudervragenlijst
- Bijlage 7: Diagnoselijst klas 1 t/m 6
- Bijlage 8: Diagnoselijst kleuters
- Bijlage 9: Extra informatie invullen en aflezen diagnoselijst
- Bijlage 10: Vragenlijst leerling
- Bijlage 11: Leerlijn werkstukken/boekbesprekingen en spreekbeurten
- Bijlage 12: Materialenlijst